

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Financiering Participatiewet

Tim Mulder
Bastiaan Ouwehand

financieringparticipatiewet@minszw.nl

 Regiodagen
Gemeentefinanciën

Onderwerpen

1. Financieringssytematiek Participatiewet
2. Macrobudget Gebundelde Uitkering ("BUIG")
3. Verdeelmodel bijstand
4. Vangnet
5. Participatiebudget en Gemeentefonds

1. Financieringssystematiek Participatiewet

- WWB (2004): gemeenten volledig financieel verantwoordelijk
- Sturing door het Rijk via de financieringssystematiek
 - Gebundelde uitkering SZW: bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidie
 - Integratie-uitkering participatie GF: begeleiding nieuwe doelgroepen en Wsw
 - Algemene uitkering GF: uitvoeringskosten en re-integratiemiddelen klassieke doelgroep
- Uitgangspunten van de financieringssystematiek
 - Toereikend macrobudget
 - Prikkel via objectief verdeelmodel: overschot vrij te besteden, tekort zelf aanvullen
 - Gemeenten die een beroep doen op het vangnet worden aangespoord tot verbetering
- Gemeenten hebben aangetoond verschil te kunnen maken
 - CPB (2010): beroep op bijstand is met 8% afgenomen als gevolg van budgettering en decentralisatie van de bijstand naar gemeenten
 - COELO (2013): het hebben van overschotten of tekorten is van invloed op de ontwikkeling van de bijstandslasten
 - AvG (2017): er is een verband tussen beleid en uitvoering en het hebben van overschotten of tekorten

1. Financieringssystematiek: budgetten 2019

Gebundelde Uitkering (SZW)

- Uitkeringen en loonkostensubsidies
€6,0 mld

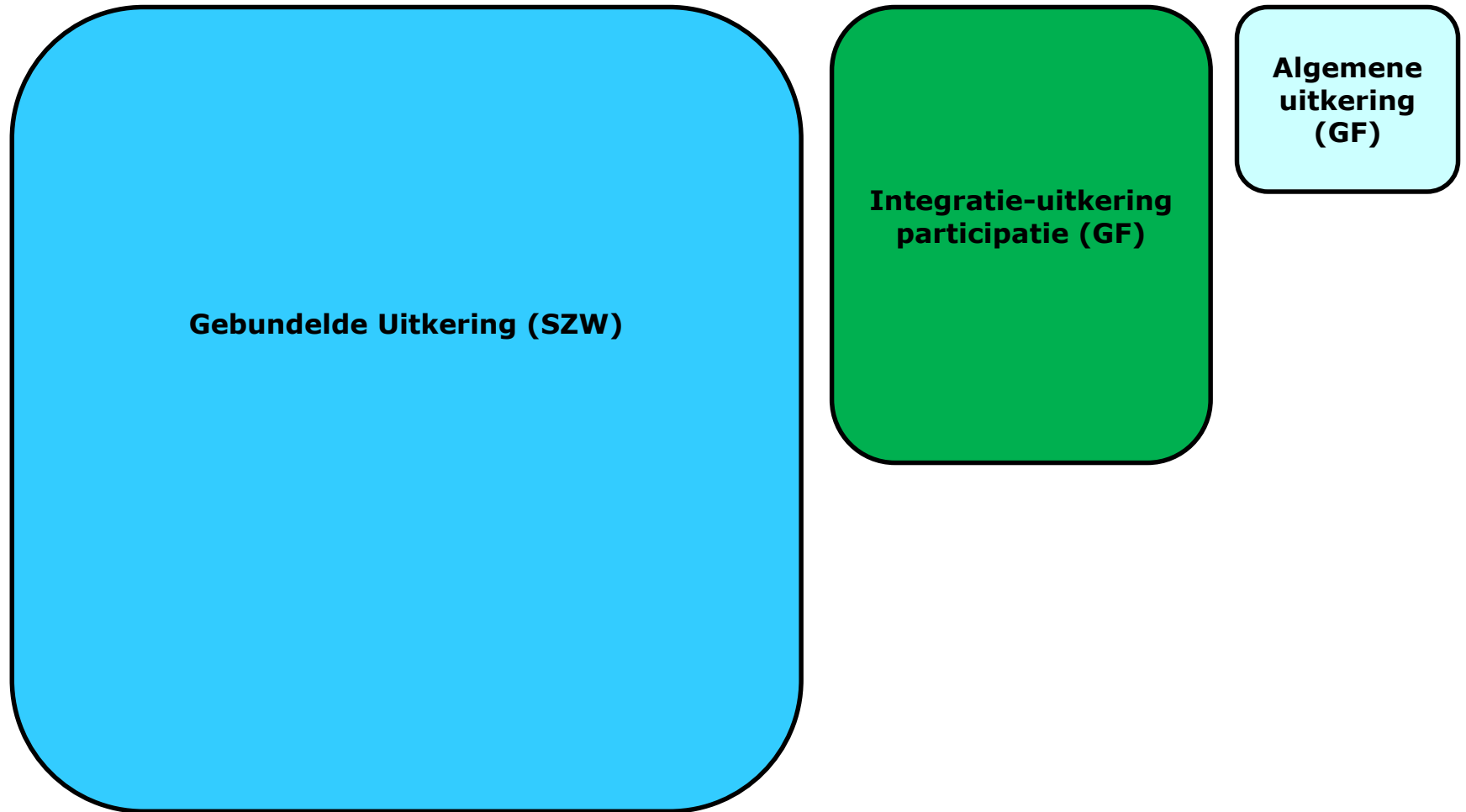
Integratie-uitkering participatie (GF)

- Begeleiding nieuwe doelgroepen
€146 mln (groeit)
- Wsw
€1,8 mld (krimpt)

Algemene uitkering (GF)

- Re-integratie klassiek
€525 mln
- Uitvoeringskosten
- Schuldhulpverlening
- Bijzondere bijstand

1. Financieringsystematiek: budgetten 2019

2. Macrobudget: passage uit de Participatiewet

Artikel 69. Uitkering en verdeling onder de gemeenten

144

- 1 Onze Minister verstrekt jaarlijks ten laste van 's Rijks kas aan het college een uitkering om het college van middelen te voorzien met het oog op:
 - a. het toekennen van algemene bijstand en van uitkeringen als bedoeld in de [Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers](#) en de [Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen](#) en voor de daarbij verschuldigde loonbelasting, premies volksverzekeringen en de inkomensafhankelijke bijdrage, bedoeld in [artikel 42 van de Zorgverzekeringswet](#);
 - b. de kosten van de loonkostensubsidies, die op grond van artikel [10d](#), worden verstrekt.
- 2 Bij wet wordt het totale bedrag dat beschikbaar is voor de uitkering, bedoeld in het eerste lid, vastgesteld, waarbij uitgangspunt is dat dit bedrag voor het desbetreffende kalenderjaar toereikend is voor de geraamde kosten van alle gemeenten in verband met uitgaven als bedoeld in het eerste lid.
- 3 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld voor de verdeling van de uitkering, bedoeld in het eerste lid, onder de gemeenten en het verzamelen van gegevens noodzakelijk voor het vaststellen van deze verdeling.
- 4 De uitkering aan het college wordt ten minste drie maanden voorafgaand aan het kalenderjaar waarop zij betrekking heeft door Onze Minister bekend gemaakt.

2. Macrobudget: berekening

Hoe wordt het macrobudget vastgesteld?

- Realisaties t-1 (CBS)
- Conjunctuur (CPB)
 - Een toename van de werkloosheid leidt deels en vertraagd tot een toename van de bijstand

Het CPB heeft op basis van regressieanalyse de volgende rekenregel voor de raming van het bijstandsvolume geschat (a):

$$\Delta Bijstand_t = 0,10\Delta WBB_t^* + 0,18\Delta WBB_{t-1}^* + 0,5\varepsilon_{t-1} + beleid_t + autonoom_t$$

- Effecten rijksbeleid (SZW)
 - Invoering Participatiewet
 - Verhoging AOW-leeftijd
- Loon- en prijsontwikkelingen

2. Macrobudget: budgetcyclus

Voorlopig budget (in september t-1)

- 'Realisaties' t-1 nog een raming (= definitief budget t-1)
- Conjunctuur o.b.v. MEV t-1
- Beleidseffecten

Nader voorlopig budget (in april t)

- Werkelijke realisaties t-1
- Conjunctuur o.b.v. CEP t

Definitief budget (in september t)

- Conjunctuur o.b.v. MEV t
- Loon- en prijsindexatie
- Evt. beleidseffecten

2. Macrobudget: budgetcyclus

Vaststellen budget Gebundelde Uitkering voor jaar t

Status	Tijdstip	Aanpassen macrobudget?	Aanpassen verdeling?	Beschikking?
Voorlopig	September t-1	Ja	Ja	Ja
Nader voorlopig	April t	Ja	Nee	Nee
Definitief	September t	Ja	Nee	Ja

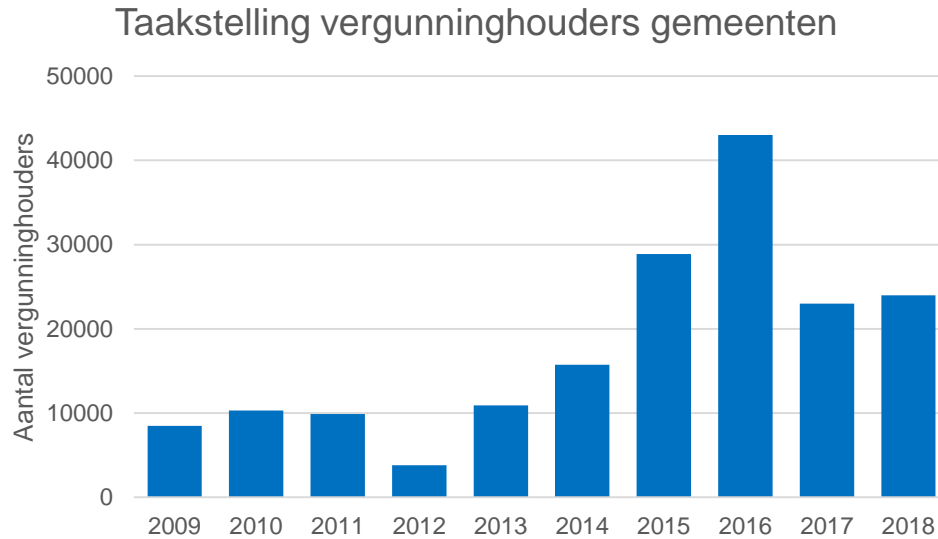
2. Macrobudget: tekorten en overschotten

Jaar	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Macrobudget	4.955,8	5.658,2	5.736,4	5.623,9	5.691,6	5.889,6	6.213,0
Uitgaven	4.890,2	5.365,1	5.777,2	5.704,3	5.968,5	6.163,7	6.187,2
Resultaat	66	293	-41	-80	-277	-275	158,9
Uitname vangnet	100,7	163,0	26,9	24,7	60,3	70,6	137,9
Resultaat na uitname	-35,1	130,1	-67,7	-105,1	-238,3	-344,7	21,1

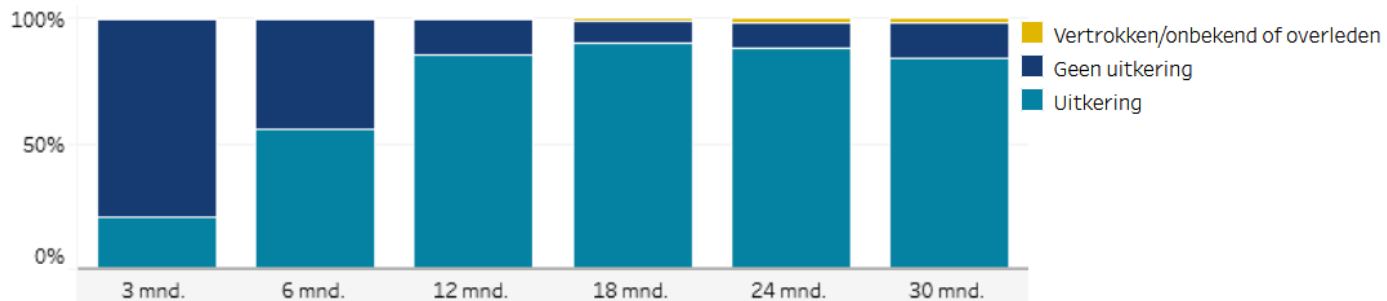
Grote, opeenvolgende tekorten in 2016 en 2017 hebben geleid tot bestuurlijke onrust

- Juni 2017 Moties bij ALV VNG om tekort 2016 te repareren
- December 2017 Rapport AEF in opdracht van Divosa
- Q1 2018 Tekorten 2016 en 2017 bemoeilijken overleg IBP
- Juni 2018 Rapport Raad voor Openbaar Bestuur
- November 2018 Afspraken met VNG
- Juni 2019 Moties afgedaan op ALV VNG

2. Macrobudget: instroom vergunninghouders

Economische positie na verkrijgen vergunning (cohort 2014, *)

2. Macrobudget: instroom vergunninghouders

Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom (2015)

2.4.2 Financiering Participatiewet

- De verhoogde instroom van vergunninghouders bij gemeenten heeft ook consequenties voor de kosten voor gemeenten aan uitkeringen binnen de Participatiewet. Aangezien gemeenten achteraf (via de t-1 systematiek) worden gecompenseerd voor hogere instroom in de participatiewet, moeten gemeenten de hogere kosten binnen de participatiewet zelf voorfinancieren.

Voor vergunninghouders cohort 2018/2019 extra instroom wél meegeraamd

- Voorjaarsnota 2018

Vergunninghouders 2018/2019 in het macrobudget (€ mln)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
a) Raming verhoogd beroep op bijstand cohort	118	185	170	147	124	101
b) Jaar-op-jaar mutatie macrobudget	118	67	-15	-23	-23	-23

2. Macrobudget: Raad voor het openbaar bestuur (ROB)

Wat zegt de ROB over de raming?

- Conjunctuureffecten zitten er goed in
- Geef vergoeding voor de tekorten veroorzaakt door instroom statushouders over 2016 en 2017
- Neem statushouders mee als beleidseffect; dus wat nu voor 2018 en 2019 gedaan wordt structureel maken
- Onafhankelijke toets van beleidseffecten (bijv. door CPB) c.q. CPB inschatting beleidseffecten overnemen

2. Macrobudget: Raad voor het openbaar bestuur (ROB)

Wat zegt de ROB over de raming?

- Conjunctuureffecten zitten er goed in
 - Geef vergoeding voor de tekorten veroorzaakt door instroom statushouders over 2016 en 2017
 - ~~Neem statushouders mee als beleidseffect; dus wat nu voor 2018 en 2019 gedaan wordt structureel maken~~
 - Onafhankelijke toets van beleidseffecten (bijv. door CPB) c.q. CPB inschatting beleidseffecten overnemen
- > Grotere transparantie beleidseffecten, afstemming met CPB, inspraakmoment VNG

3. Verdeelmodel

Hoe werkt verdeelmodel Gebundelde Uitkering?

3. Verdeelmodel: uitgangspunten verdeling

- Het verdeelmodel maakt een zo goed mogelijke inschatting van de noodzakelijke bijstandsuitgaven, op basis van objectieve en niet door gemeenten te beïnvloeden factoren
- Gemeenten kunnen door goed beleid en uitvoering hun resultaat beïnvloeden en hier meerjarig financieel voordeel van hebben
- Toepassing verdeelmodel afhankelijk van aantal inwoners

Volledig objectief	Vanaf 40.000 inwoners
Deels historisch, deels objectief	Vanaf 15.000 tot 40.000 inwoners
Volledig historisch	Tot 15.000 inwoners

- Overgangsregime: in 2015 en 2016 werd 50% historisch verdeeld, in 2017 was dat 25% en vanaf 2018 volledige toepassing verdeelmodel

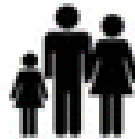
3. Verdeelmodel

Individuele kenmerken bepalen kans op bijstand

Huishoudtype A: 0,2%

Samenwonend
2 kinderen
45 en 40 jaar
Nederlands
Koopwoning

Huishoudtype B: 5%

Gehuwd
1 kind
35 en 29 jaar
Niet-westerse
achtergrond
Huurwoning

Huishoudtype C: 16%

Alleenstaand
1 kind
42 jaar
Nederlands
Huurwoning

3. Verdeelmodel

Individuele kenmerken bepalen kans op bijstand

Huishoudtype A: 0,2%

Samenwonend
2 kinderen
45 en 40 jaar
Nederlands
Koopwoning

Huishoudtype B: 5%

Gehuwd
1 kind
35 en 29 jaar
Niet-westerse
achtergrond
Huurwoning

Huishoudtype C: 16%

Alleenstaand
1 kind
42 jaar
Nederlands
Huurwoning

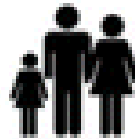
3. Verdeelmodel

Individuele kenmerken bepalen kans op bijstand

Huishoudtype A: 0,2%

Samenwonend
2 kinderen
45 en 40 jaar
Nederlands
Koopwoning

Huishoudtype B: 5%

Gehuwd
1 kind
35 en 29 jaar
Niet-westerse
achtergrond
Huurwoning

Huishoudtype C: 16%

Alleenstaand
1 kind
42 jaar
Nederlands
Huurwoning

3. Verdeelmodel: objectieve kenmerken

- Huishoudsamenstelling: o.a. alleenstaand/paar, met/zonder kinderen
- Leeftijd: 18-20, 20-25, 25-30, 30-40, 40-50, 50-AOW
- Herkomst (18 categorieën): Nederland, westers, Turkije, Marokko, Antillen, Syrië, India, Somalië, etc.
- Koop / huurwoning / standplaats
- HCI (opleiding/werkervaring): laag, midden/hoog, VSO/PrO
- Zorggebruik (9 categorieën), o.a. GGZ- en medicijngebruik
- Regionale kenmerken:
 - beschikbaarheid van werk
 - aandeel WW
 - werken onder niveau (verdringing)
 - aandeel laagstopgeleiden
 - aandeel studenten
- Buurtkenmerken:
 - overlast in de buurt
 - buurt waar werken niet de norm is

3. Verdeelmodel: budgetbepaling individuele gemeenten

- **Volume**component: voorspelling aantal uitkeringen
 - *ingegeven door kans op bijstand per huishouden*
- **Prijs**component: voorspelling kosten gemiddelde uitkering
 - *o.a. ingegeven door kans op deeltijdwerk*
- Volume en prijs voor elk huishouden in Nederland bepaald
- Op basis van objectieve individuele kenmerken
- Budgetbepaling: $\text{Kans op bijstand} * \text{Normbedrag} * \text{Fractie normbedrag}$
- Voor elke gemeente worden de voorspelde budgetten per huishouden opgeteld

3. Verdeelmodel: oordeel experts over verdeelmodel 2019

- Raad voor het Openbaar Bestuur (2018):
“Het model is uitontwikkeld voor zowel de voorspelling van *het aantal* huishoudens dat bijstand ontvangt als *de prijs* van de uitkering die zij gezien de objectieve kenmerken zouden moeten ontvangen.”
- Ook de betrokken hoogleraren, prof. Maarten Allers (RUG) en prof. Bas van der Klaauw (VU), zijn van mening dat het model is uitontwikkeld

3. Verdeelmodel: rekentool – verklaring modeluitkomst

Groep	Aantal huishoudens op 31 december	Werkelijk aantal hh met bijstand op 31 december		Voorspeld aantal hh met bijstand op 31 december		Verschil in aantal hh
		%	aantal	%	aantal	
Huishoudens 18 jaar - AOW-leeft	106.178	6,8%	7.206	7,1%	7.519	313
Huishoudsamenstelling						
Alleenstaande	43.760	9,2%	4.037	9,5%	4.149	112
Paar met kinderen	22.211	3,0%	657	3,2%	705	48
Paar zonder kinderen	17.981	2,2%	390	2,4%	428	38
Eenouderhuishouden	7.405	22,4%	1.658	21,7%	1.610	-48
Thuiswonend meerderjarig kind	14.180	3,1%	433	4,1%	583	150
Leeftijdsamenstelling						
Leeftijd 20 tot 25 jaar	17.690	3,2%	569	4,3%	763	194
Leeftijd 25 tot 30 jaar	18.019	4,2%	758	4,5%	811	53
Leeftijd 30 tot 40 jaar	26.464	6,0%	1.589	7,0%	1.858	269
Leeftijd 40 tot 50 jaar	23.525	7,8%	1.831	7,8%	1.825	-6
Leeftijd 50 jaar tot AOW-leeftijd	28.249	10,1%	2.867	9,6%	2.702	-165
Herkomst						
Iemand zonder migratieachtergrond	70.266	4,8%	3.358	4,5%	3.181	-177
Iemand met Marokkaanse migratie	2.919	15,9%	463	17,6%	515	52

3. Verdeelmodel: rekentool link

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/10/25/rekentool-verdeelmodel-bijstandsbudgetten-2019>

3. Verdeelmodel: uitkomsten budget vs uitgaven

Uitschieters (+)

Gemeente	Saldo (%) '17	Saldo (%) '18
Amstelveen	16,2%	28,4%
Venray	18,7%	26,2%
Horst aan de Maas	12,4%	24,7%
Hollands Kroon	8,9%	23,4%
Waalwijk	4,8%	22,5%
Peel en Maas	8,3%	21,6%
Steenwijkerland	13,5%	20,6%
Maastricht	18,0%	19,8%
Heerhugowaard	5,8%	18,1%
Heusden	4,7%	17,8%
Beverwijk	3,5%	17,5%

4. Vangnet: voorwaarden tekort budget 2018

- Tekort over 2018 groter dan 5%
- Tekort over 2016, 2017 en 2018 gecumuleerd meer dan 5%
- College stemt in met verzoek om vangnetuitkering
- College verklaart maatregelen te nemen om tekort te reduceren
- Bij aanhoudend tekort verklaart college aanvullende maatregelen te nemen om tekort verder te reduceren.

4. Vangnet: drempelwaarden tekorten

Drempelwaarden tekorten op budget 2018:

- Tekort onder 5% worden niet vergoed
- Tekort tussen 5% en 12,5% wordt voor 50% vergoed
- Tekort boven 12,5% wordt geheel vergoed

- Vanaf budget 2019 gaat de eerste drempel van 5% naar 7,5%.

Q&A

financieringparticipatiewet@minszw.nl

Verdiepings sessie

Berekening macrobudget

Hoe wordt het macrobudget vastgesteld?

- Realisaties t-1 (CBS)
- Conjunctuur (CPB)
 - Een toename van de werkloosheid leidt deels en vertraagd tot een toename van de bijstand

Het CPB heeft op basis van regressieanalyse de volgende rekenregel voor de raming van het bijstandsvolume geschat (a):

$$\Delta Bijstand_t = 0,10\Delta WBB_t^* + 0,18\Delta WBB_{t-1}^* + 0,5\varepsilon_{t-1} + beleid_t + autonoom_t$$

- Effecten rijksbeleid (SZW)
 - Invoering Participatiewet
 - Verhoging AOW-leeftijd
- Loon- en prijsontwikkelingen